

**Skupština Crne Gore
Parlamentarni institut
Istraživački centar**

Istraživački rad:
Ustavna rješenja
u vezi sa nosiocima suvereniteta u zemljama EU i regionu

Podgorica, decembar 2018. godine

Broj: 20/2018

Klas. br: 00-52/18-

Datum: decembar 2018. godine

Pripremili: Sandra Brajušković, istraživač analitičar u Istraživačkom centru
Goran Blagojević, saradnik u Istraživačkom centru
Milena Vujović, saradnik u Istraživačkom centru

*Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore.

**Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

SADRŽAJ

UVOD	4
KOMPARATIVNI PREGLED USTAVNIH RJEŠENJA U VEZI SA NOSIOCIMA SUVERENITETA.....	5
IZVORI INFORMACIJA	9

UVOD

Uopšteno govoreći, koncept suvereniteta kompleksan je i može se tumačiti kroz više dimenzija. Osim državnog suvereniteta, koji može biti unutrašnji i vanjski, u teoriji prava i države zastupljen je pojam narodnog ili nacionalnog suvereniteta koji je složeniji, imajući u vidu poteškoće u pogledu samog definisanja naroda, njegovog pravnog odnosa prema državi i vršenju vlasti.¹

U principu, pojam suverenitet (lat. *supremitas*) označava tradicionalno obilježje državne vlasti po kome u svakoj državi postoji i mora postojati najviša, nedjeljiva i apsolutna vlast koja nije podložna ničijoj kontroli. Narodni suverenitet ogleda se u tome da vlast pripada narodu i proizlazi iz naroda, a tu teoriju naročito su razvijali teoretičari prirodnog prava i društvenog ugovora koji su smatrali da vlast potiče od naroda. U radikalnim stavovima narodni suverenitet je nedjeljiv i neotuđiv (*Žan-Žak Ruso*) te ga se narod ne može odreći niti njegovo vršenje prenijeti na druge.²

Narodni suverenitet, koji se naziva i građanski, u tom obliku pojavljuje se u ustavnim dokumentima iz perioda Francuske revolucije, pa se u Deklaraciji o pravima čovjeka i građanina iz 1789. godine navodi da princip svake suverenosti počiva u suštini na narodu, a u prvom francuskom Ustavu iz 1791. godine propisuje da je suverenitet jedan, neosvojiv, nezastariv, i pripada narodu. Poslijeratni ustavi evropskih zemalja, poput Francuske (1958), Italije (1946), Španije (1978) i Savezne Republike Njemačke (1949), takođe sadrže odredbe u vezi sa narodnim suverenitetom. Osim toga, savremeni ustavnopravni sistemi polaze od narodnog suvereniteta, dok se u teorijskom smislu govori o suverenosti kao obilježju države čiji je nosilac biračko tijelo koje predstavljaju poslanici u parlamentu (reprezentativno načelo).³

Savremeni ustavi uglavnom izražavaju koncept suvereniteta imajući u vidu njegovu složenost i višedimenzionalnost.

U tom kontekstu, Istraživački centar je, na osnovu upućenog zahtjeva prikupio, obradio i sistematizovao podatke u vezi sa ustavnim rješenjima nosilaca suvereniteta u sljedećim zemljama regiona i Evropske unije: **Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Holandija, Hrvatska, Irska, Italija, Kipar, Letonija, Litvanija, Luksemburg, Mađarska, Makedonija, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunija, Slovačka, Slovenija, Srbija, Španija i Švedska.**⁴ Podaci u vezi sa tematikom koja je predmet rada prikupljeni su analizom ustavâ navedenih zemalja i predstavljeni u nastavku dokumenta.

Od evropskih država obuhvaćenih ovom komparativnom analizom, odredbe u vezi sa nosiocima suvereniteta u svojim ustavima eksplicitno ne sadrže **Bosna i Hercegovina, Danska, Holandija, Kipar i Malta.**

---

¹ Vrban, Duško: Država i pravo, Golden marketing, Zagreb, 2003, str. 30 i str. 139

² Pravni leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb 2007, str. 1572

³ Vrban, op.cit, str. 139-140

⁴ Komparativnom analizom obuhvaćene su sve države članice Evropske unije osim Ujedinjenog Kraljevstva, imajući u vidu primjenu pravila običajnog prava i nepostojanje pisanog i kodifikovanog ustava.

KOMPARATIVNI PREGLED USTAVNIH RJEŠENJA U VEZI SA NOSIOCIMA SUVERENITETA

U nastavku dokumenta predstavljen je komparativni pregled ustavnih rješenja u vezi sa građanima kao nosiocima suvereniteta.

Članom 1 Ustava **Austrije**⁵ ova država definisana je kao demokratska republika u kojoj je narod nosilac vlasti.

U skladu sa članom 33 Ustava **Belgije**⁶, nacija je nosilac vlasti koju ostvaruje na način predviđen Ustavom.

Objašnjenje pojmova

U ovom komparativnom pregledu, u više navrata pojavljuju se termini „nacija“ i „narod“, u čijem se određivanju i razlikovanju često javljaju određene nedosljednosti i nejasnosti. Dodatni izazov u tom smislu odnosi se na činjenicu da su ovi pojmovi prevođeni iz više dokumenata sa engleskog jezika, koji pritom nisu originalno sačinjeni na tom jeziku. S tim u vezi, navodimo da je za potrebe ovog rada termin nation sa engleskog jezika prevođen kao „nacija“, dok je termin people prevođen kao „narod“. Ovaj rad se ne upušta u smisaono preispitivanje značenja navedenih pojmova jer bi takva analiza zahtijevala drugačiji pristup, koji izlazi iz okvira nadležnosti Istraživačkog centra.

Član 1 Ustava **Bugarske**⁷ navodi da je Bugarska država sa parlamentarnim oblikom vladavine u kojoj je narod nosilac vlasti, i ostvaruje je neposredno i preko organa utvrđenih Ustavom. Takođe, u skladu sa ovim članom, nijedna politička partija ili bilo koja druga organizacija, državna institucija ili pojedinac, nema pravo da uzurpira izraz narodnog suvereniteta.

U skladu sa članom 1 Ustava Republike **Hrvatske**⁸, Hrvatska je jedinstvena i nedjeljiva demokratska i socijalna država u kojoj vlast proizlazi iz naroda i pripada narodu kao zajednici slobodnih i ravnopravnih državljana koji ostvaruju vlast izborom svojih predstavnika i neposrednim odlučivanjem.

Prema odredbama člana 2 Ustava **Češke**⁹, nosilac vlasti u ovoj državi je narod, a ostvaruje je kroz zakonodavne, izvršne i sudske organe. Ustavni zakon može da odredi uslove pod kojima narod može neposredno ostvariti vlast.

Član 1 Ustava **Estonije**¹⁰ definiše Estoniju kao nezavisnu i suverenu demokratsku republiku u kojoj vrhovni politički autoritet pripada narodu.

⁵ Austria's Constitution of 1920, Reinstated in 1945, with Amendments through 2013, https://www.constituteproject.org/constitution/Austria_2013.pdf?lang=en (11.12.2018)

⁶ The Belgian Constitution, https://www.dekamer.be/kvvcvcr/pdf_sections/publications/constitution/GrondwetUK.pdf (11.12.2018)

⁷ CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF BULGARIA PROM. SG 56/13 JUL 1991, AMEND. SG 85/26 SEP 2003, SG 18/25 FEB 2005, SG 27/31 MAR 2006, SG 78/26 SEP 2006 - CONSTITUTIONAL COURT JUDGMENT NO.7/2006, SG 12/6 FEB 2007, <https://www.parliament.bg/en/const> (11.12.2018)

⁸ Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14), <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske> (11.12.2018)

⁹ The Constitution of the Czech Republic, No. 1/1993 Coll. adopted on 16 December 1992 as amended by Constitutional Acts No. 347/1997 Coll., No. 300/2000 Coll., No. 395/2001 Coll., No. 448/2001 Coll., No. 515/2002 Coll., No. 319/2009 Coll., No 71/2012 Coll. and No 98/2013 Coll., <http://www.psp.cz/en/docs/laws/constitution.html> (11.12.2018)

¹⁰ The Constitution of the Republic of Estonia, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013003/consolide> (12.12.2018)

U skladu sa članom 2 Ustava **Finske**¹¹, narod je nosilac vlasti u toj zemlji preko svojih predstavnika u Parlamentu. Demokratija uključuje pravo pojedinca da učestvuje i utiče na razvoj društva, kao i na svoje uslove za život.

U skladu sa članom 3 Ustava **Francuske**¹², nacionalni suverenitet povjeren je narodu, koji ga vrši putem svojih predstavnika, kao i putem referendumu. Nijedan pojedinac, niti dio naroda, ne može prisvojiti vršenje nacionalnog suvereniteta. Pravo glasa može biti neposredno ili posredno, u skladu sa odredbama Ustava, dok u svim slučajevima mora biti univerzalno, jednako i tajno. Svi francuski državljani oba pola koji su dostigli punoljetstvo, i posjeduju građanska i politička prava, imaju pravo glasa u skladu sa zakonskim odredbama.

Član 1 Ustava **Grčke**¹³ navodi da je oblik vladavine u Grčkoj parlamentarna republika, te da narodni suverenitet predstavlja osnov za vršenje vlasti. Istim članom navodi se da svaka moć proističe iz naroda, i postoji zbog naroda i nacije, te da se njeno vršenje određuje ustavnim odredbama.

Ustav **Irske**¹⁴ u članu 1 navodi da irska nacija potvrđuje svoje neotuđivo, neograničeno i suvereno pravo da odabere sopstveni oblik vladavine, da određuje svoje odnose sa drugim nacijama, te da razvija svoj politički, ekonomski i kulturni život. Članom 2 Ustava Irske navodi se da je neotuđivo pravo svake osobe rođene na irskom ostrvu, uključujući i pripadajuća ostrva i mora, da bude dio irske nacije. Isto pravo odnosi se i na sve osobe koje ispunjavaju zakonom predviđene uslove za sticanje irskog državljanstva.

Ustav **Italije**¹⁵ u članu 1 navodi da je ta zemlja demokratska republika zasnovana na radu, u kojoj suverenitet pripada narodu, koji ga vrši u oblicima i u skladu sa ograničenjima predviđenim Ustavom.

Kada je u pitanju **Letonija**, članom 2 letonskog Ustava¹⁶ navodi se da je suverena vlast u toj državi povjerena narodu Letonije.

Ustav **Litvanije**¹⁷ navodi da je državu Litvaniju stvorila nacija, kojoj pripada suverenitet (član 2). Pored toga, u članu 3 navodi se da niko ne može ograničiti suverenitet nacije, niti za sebe prisvojiti suverenu moć koja pripada naciji, te da nacija i svaki građanin imaju pravo na otpor svakome ko nasilno ugrožava nezavisnost, teritorijalni integritet i ustavni poredak države. Član 4 litvanskog Ustava navodi da nacija vrši vrhovnu suverenu vlast direktno ili putem svojih demokratski izabраниh predstavnika.

---

¹¹ The Constitution of Finland, <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf> (12.12.2018)

¹² CONSTITUTION OF OCTOBER 4, 1958, https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/anglais/constiution_anglais_oct2009.pdf (11.12.2018)

¹³ THE CONSTITUTION OF GREECE, <http://www.hri.org/docs/syntaxma/> (11.12.2018)

¹⁴ Ireland 1937 (rev. 2015) https://www.constituteproject.org/constitution/Ireland_2015?lang=en (11.12.2018)

¹⁵ Constitution of the Italian Republic, https://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione_inglese.pdf (11.12.2018)

¹⁶ Latvia – Constitution, http://host.uniroma3.it/progetti/cedir/cedir/Lex-doc/Let_Cost.pdf (11.12.2018)

¹⁷ The Constitution of the Republic of Lithuania, <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm> (11.12.2018)

Član 32 Ustava **Luksemburga**¹⁸ suverena vlast pripada naciji, dok je vrši Veliki Vojvoda u skladu sa odredbama Ustava i zakonâ države.

Član B Ustava **Mađarske**¹⁹ definiše ovu zemlju kao nezavisnu, demokratsku državu zasnovanu na vladavini prava, sa republikanskim oblikom vladavine. Izvor državne vlasti, u skladu sa ovim članom Ustava, predstavlja narod, koji tu vlast vrši putem svojih izabраних predstavnika, ili, u izuzetnim slučajevima, na direktan način.

Ustav **Makedonije**²⁰ propisuje da suverenitet potiče od građana i pripada građanima. Građani Republike Makedonije vlast vrše posredstvom demokratski izabраних predstavnika, putem referenduma i drugih oblika neposrednog izjašnјavanja.

U skladu sa članom 20 Osnovnog zakona (Ustava) **Njemačke**²¹, Savezna Republika Njemačka je demokratska i socijalna savezna država, dok sva državna vlast proističe iz naroda. Državnu vlast vrši narod putem izbora i drugih vidova glasanja, kao i putem posebnih zakonodavnih, izvršnih i sudskih organa. Zakonodavna vlast ograničena je ustavnim poretком, dok je izvršna vlast ograničena pravom i pravdom. Isti član Ustava navodi da svi Njemci imaju pravo na otpor ukoliko bilo koja osoba pokuša da poništi uspostavljeni ustavni poredak, u nedostatku drugih dostupnih sredstava.

Prema Ustavu **Poljske**²², Republika Poljska je zajedničko dobro svih građana. Narod ima vrhovnu vlast u Republici Poljskoj, koju može vršiti putem svojih predstavnika, ili na direktan način.

U **Portugalu**, Ustav²³ propisuje da je Republika Portugal demokratska država zasnovana, između ostalog, na vladavini prava, suverenitetu naroda, pluralističkom demokratskom izražavanju i političkom organizovanju, poštovanju i garantovanju djelotvorne primjene ljudskih prava i sloboda. Suverenitet je jedinstven i nedjelјiv, te počiva na narodu, koji ga ostvaruje u oblicima predviđenim Ustavom.

Ustav **Rumunije**²⁴ navodi da nacionalni suverenitet počiva na rumunskom narodu koji ga ostvaruje putem tijela predstavničke vlasti koja nastaju kao rezultat slobodnih, periodičnih i poštenih izbora, ili putem referenduma. Nijedna grupa niti pojedinac ne može ostvarivati suverenitet.

---

¹⁸ Luxembourg's Constitution of 1868 with Amendments through 2009, https://www.constituteproject.org/constitution/Luxembourg_2009.pdf?lang=en (11.12.2018)

¹⁹ Hungary's Constitution of 2011, https://www.constituteproject.org/constitution/Hungary_2011.pdf (11.12.2018)

²⁰ УСТАВ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, <https://www.sobranie.mk/WBStorage/Files/UstavnaRmizmeni.pdf>

²¹ Basic Law for the Federal Republic of Germany, <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf> (11.12.2018)

²² The Constitution of the Republic of Poland of 2nd april, 1997, <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm> (11.12.2018)

²³ Constitution of the Portuguese Republic (SEVENTH REVISION 2005), <http://www.en.parlamento.pt/Legislation/CRP/Constitution7th.pdf#> (12.12.2018)

²⁴ Constitution of Romania, http://www.cddep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_2&par1=1#t1c0s0sba1 (12.12.2018)

Ustav **Slovačke**²⁵ predviđa da državna vlast potiče od građana koji je vrše putem izabranih predstavnika ili direktno, te da državni organi mogu djelovati isključivo na osnovu ovlaštenja datih Ustavom, u obimu i na način propisan zakonom.

Slovenija je, u skladu sa Ustavom²⁶ država svih svojih građana i osnovana je na temelju trajnog i neotuđivog prava slovenačkog naroda na samoopredjeljenje. U Sloveniji vlast je povjerena narodu. Građani tu vlast vrše direktno i putem izbora, u skladu sa principom podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku.

U **Srbiji**, prema Ustavu²⁷, suverenost potiče od građana koji je vrše referendumom, narodnom inicijativom i preko svojih slobodno izabranih predstavnika. Nijedan državni organ, politička organizacija, grupa ili pojedinac ne može prisvojiti suverenost od građana, niti uspostaviti vlast mimo slobodno izražene volje građana.

Prema Ustavu **Španije**²⁸, nacionalni suverenitet pripada španskom narodu, na čijoj volji se zasniva vlast u državi.

Javna vlast u **Švedskoj** potiče od naroda, u skladu sa Ustavom²⁹. Stoga se švedska demokratija zasniva na slobodnom formiranju mišljenja i univerzalnom i jednakom pravu glasa. Demokratija se ostvaruje posredstvom predstavnika i parlamentarnog sistema vlasti, kao i kroz lokalnu samoupravu.

---

²⁵ Constitution of the Slovak Republic, <https://www.prezident.sk/upload-files/46422.pdf> (12.12.2018)

²⁶ Constitution of the Republic of Slovenia, <https://www.us-rs.si/media/constitution.pdf> (12.12.2018)

²⁷ Ustav Republike Srbije, <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/sr-Latn-CS/70-100028/ustav-republike-srbije> (12.12.2018)

²⁸ Constitution of Spain, http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/const_espa_texto_ingles_0.pdf (12.12.2018)

²⁹ The Constitution of Sweden - The Fundamental Laws and the Riksdag Act, 2016 <https://www.riksdagen.se/en/SysSiteAssets/07.-dokument--lagar/the-constitution-of-sweden-160628.pdf/> (12.12.2018)

IZVORI INFORMACIJA

Austria's Constitution of 1920, Reinstated in 1945, with Amendments through 2013, https://www.constituteproject.org/constitution/Austria_2013.pdf?lang=en

Basic Law for the Federal Republic of Germany,
<https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>

CONSTITUTION OF OCTOBER 4, 1958, <https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank mm/anglais/constiution anglais oct2009.pdf>

Constitution of Romania,
http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_2&par1=1#t1c0s0sba1

Constitution of Spain,
http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist Normas/Norm/const_e spa_texto_ingles_0.pdf

Constitution of the Italian Republic,
https://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione_inglese.pdf

Constitution of the Portuguese Republic (SEVENTH REVISION 2005),
<http://www.en.parlamento.pt/Legislation/CRP/Constitution7th.pdf>

CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF BULGARIA PROM. SG 56/13 JUL 1991, AMEND. SG 85/26 SEP 2003, SG 18/25 FEB 2005, SG 27/31 MAR 2006, SG 78/26 SEP 2006 - CONSTITUTIONAL COURT JUDGMENT NO.7/2006 , SG 12/6 FEB 2007, <https://www.parliament.bg/en/const>

Constitution of the Republic of Slovenia, <https://www.us-rs.si/media/constitution.pdf>

Constitution of the Slovak Republic, <https://www.prezident.sk/upload-files/46422.pdf>

Hungary's Constitution of 2011,
https://www.constituteproject.org/constitution/Hungary_2011.pdf

Ireland 1937 (rev. 2015)
https://www.constituteproject.org/constitution/Ireland_2015?lang=en

Latvia – Constitution,
http://host.uniroma3.it/progetti/cedir/cedir/Lex-doc/Let_Cost.pdf

Luxembourg's Constitution of 1868 with Amendments through 2009,
https://www.constituteproject.org/constitution/Luxembourg_2009.pdf?lang=en

Pravni leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2007,

The Belgian Constitution
https://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/constitution/GrondwetUK.pdf

The Constitution of Finland, <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>

THE CONSTITUTION OF GREECE, <http://www.hri.org/docs/syntagma/>

The Constitution of Sweden - The Fundamental Laws and the Riksdag Act, 2016
<https://www.riksdagen.se/en/SysSiteAssets/07.-dokument--lagar/the-constitution-of-sweden-160628.pdf/>

The Constitution of the Czech Republic, No. 1/1993 Coll. adopted on 16 December 1992 as amended by Constitutional Acts No. 347/1997 Coll., No. 300/2000 Coll., No. 395/2001 Coll., No. 448/2001 Coll., No. 515/2002 Coll., No. 319/2009 Coll., No 71/2012 Coll. and No 98/2013 Coll,
<http://www.psp.cz/en/docs/laws/constitution.html>

The Constitution of the Republic of Estonia,
<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013003/consolide>

The Constitution of the Republic of Lithuania,
<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm>

The Constitution of the Republic of Poland of 2nd april, 1997,
<https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>

Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14), <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>

Ustav Republike Srbije, <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/sr-Latn-CS/70-100028/ustav-republike-srbije>

Vrban, Duško, Država i pravo, *Golden marketing*, Zagreb, 2003,

УСТАВ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА,
<https://www.sobranie.mk/WBStorage/Files/UstavnaRmizmeni.pdf>